

בס"ד, כ"ז אלול התשפ"ה

זבחים ו' – היקף הכפרה: בעלות יורשים, קורבן 'שלא לשמו', ועבירות שלאחר ההפרשה

שאלות:

1. דוד נפטר והוריש לשני בניו, יוסי ודני, בהמה שהפריש לקורבן. האם יוסי ודני יכולים להמיר אותה בבהמה אחרת?

המשך הדיון בירושת קורבנות: האם הירש קונה את הקורבן?

הגמרא ממשיכה את הדיון מהדף הקודם: הסתירה לכאורה בדברי רבי יוחנן לגבי בעלות יורשים על קורבן בין מנחה לבין בהמה.

- **יישוב הסתירה בנוגע לתמורה:** הגמרא מיישבת את הסתירה בין דין מנחה (שממנו משמע שיורשים לא קונים) לדין בהמה (שממנו משמע שהם כן קונים). התירוץ הוא שהפסוק "**אם הִמַּר יְמִיר**" מלמד שני דברים: מכפל הלשון לומדים שגם יורש יכול להמיר את קורבן אביו. אבל, מהעובדה שהציווי נאמר בלשון יחיד, לומדים שיורש **אחד** ממיר, אבל **שני** יורשים לא יכולים להמיר. לכן, אין הוכחה שהם נחשבים שותפים, כי בכל מקרה אסור להם להמיר.
- **רב יעקב מנהר פקוד** מקשה על התירוץ הזה מדין מעשר שני. גם שם נאמר "**וְאִם גָּאֵל יִגָּאֵל**", ומכפל הלשון לומדים לרבות את הירש, ובכל זאת לא מצאנו הגבלה שמנעה משני יורשים לגאול יחד. הגמרא דוחה את הקושיא ומסבירה שמעשר שונה, כי בניגוד לתמורה (שכל פרשתה נאמרה בלשון יחיד), מעשר כן יכול לבוא בשותפות.
- **רב אסי** מקשה קושיא אחרת: אם היורשים לא קונים כלל את הבהמה, איך אפילו יורש יחיד יכול להמיר? הרי **רבי אבהו** אמר בשם **רבי יוחנן** שרק הבעלים, כלומר מי שמתכפר על ידי הקורבן, יכול לעשות בו תמורה. לכן הגמרא מבחינה בין שני סוגי כפרה. היורשים לא זוכים ב"**כפרה קבועה**" (בעלות מלאה), ולכן המנחה שהם יורשים לא נחשבת של שותפים. עם זאת, הם כן זוכים ב"**כפרה קופיאה**" (כפרה "צפה" או אגבית), ודי בכך כדי לאפשר ליורש יחיד, שמתכפר באופן חלקי, לבצע תמורה.

2. גדעון ביטל מצוות קידוש בשבת. האם יש לו דחיפות להביא קורבן עולה כדי לכפר על זה?

האם קורבן 'שלא לשמו' כיפר על החטא המקורי?

- לאחר שהמשנה קבעה שקורבן שנשחט שלא לשמו אינו עולה לחובה ויש להביא קורבן שני, הגמרא מסתפקת בשאלה: האם הקורבן הראשון, למרות שלא פטר את הבעלים מהחובה, כן כיפר על החטא שבגללו הובא? (**רש"י**) מסביר שה"נפקא מינה" היא, האם על האדם לדאוג מייסורים שיבואו עליו על החטא עד שיביא את הקורבן השני).
- מצד אחד, אם הוא כבר כיפר, מדוע צריך להביא קורבן שני? מצד שני, אם הוא לא כיפר כלל, מדוע הוא קרב למזבח ולא נפסל לגמרי?
 - **רב ששת בריה דרב אידי** מציע מסברה שלא כיפר: כי אם נאמר שכיפר, אין שום סיבה להבאת הקורבן השני.

○ **רב אשי** מחדד את ההסבר: אם נאמר **שלא כיפר**, יש היגיון בהקרבת הראשון (כי הוא הוקדש כדין **לשמו**, ומכוח זה הוא מוקרב גם כשנעשה שלא לשמו) ויש היגיון גם בהבאת השני (כדי לכפר). אבל אם נאמר **שכיפר**, אין שום היגיון בציווי להביא קורבן שני. מכאן שהמסקנה היא **שלא כיפר**.

3. בני הפריש קורבן עולה לכפר על כך ששכח להניח תפילין כמה פעמים. למחרת, הוא שוב שכח להניח תפילין. האם הקורבן יכפר גם על העבירה החדשה?

האם עולה מכפרת על עבירות שנעשו לאחר הפרשתה?

הגמרא פותחת דיון חדש בשאלת היקף הכפרה של קורבן עולה. ידוע שעולה מכפרת על ביטול מצוות עשה, אך האם היא מכפרת גם על עבירות כאלו שנעשו **לאחר** שהבהמה כבר הופרשה לקורבן?

○ מצד אחד, אולי נלמד מחטאת, שמכפרת רק על חטאים שנעשו לפני הפרשתה. מצד שני, חטאת שונה, כי כל חטא דורש חטאת נפרדת, בעוד שעולה אחת יכולה לכפר על עבירות רבות.

○ הגמרא מנסה להוכיח מהפסוק "**וְסִמְךָ יְדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֵלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עֲלָיו**". הרי הסמיכה עצמה לא מכפרת (רק הדם מכפר). אלא, הדרשה אומרת שאם אדם זלזל וביטל את מצוות הסמיכה, "מעלה עליו הכתוב כאילו לא כיפר, וכיפר". הגמרא מציעה שהכוונה היא שהוא 'כיפר' על עבירות שלפני ההפרשה, אך 'לא כיפר' על ביטול מצוות הסמיכה, לכאורה כי היא עבירה שבאה אחרי ההפרשה. **רבא** דוחה את ההוכחה ומסביר שסמיכה היא מקרה מיוחד: החיוב לסמוך נמשך עד רגע השחיטה ממש. לכן, הביטול של המצווה מתרחש רק אחרי שכבר שחטו, ואז מאוחר מדי שהקורבן יכפר על ביטול המצווה הזו.

○ **רב הונא בר יהודה** מקשה על **רבא** ומציע הסבר אחר לביטוי "כיפר ולא כיפר", המבוסס על דרשה דומה לגבי שמן המצורע. אולי הכוונה היא שהוא 'כיפר' מבחינת האדם (פטר אותו מעונש), אך 'לא כיפר' כלפי שמיים (לא עשה מצווה שלמה). הגמרא דוחה את ההשוואה הזו, ומסבירה שגם במצורע הכוונה היא לכפרה חלקית על חלק מהמעשים ולא על כולם, ולכן אין מכאן ראיה.

○ **ניסיון הוכחה (משעירי עצרת) ודחייתו:** הגמרא מנסה להוכיח מדינו של **רבי שמעון** לגבי שני שעירי עצרת, הבאים לכפר על טומאת מקדש וקדשיו (כמו כל שעירי הרגלים). השעיר השני בא לכפר על טומאה שאירעה בין הקרבת הראשון לשני. זו נראית כדוגמה לכפרה על עבירה שנעשתה אחרי ההפרשה, שהרי לא הגיוני שהתורה תצווה להביא שני שעירים קבועים בכל שנה רק עבור מקרה נדיר של טומאה בין הקרבת הראשון לשני, אלא ודאי שניהם הופרשו יחד מראש. **רב פפא** דוחה את ההוכחה ומסביר שבקורבנות ציבור יש דין מיוחד של "לב בית דין מתנה עליהן" – כלומר, החלות של הפרשת הקורבן השני חלה רק סמוך להקרבתו, כדי שיהיה כשיר לכפר על מה שאירע עד אותו רגע. לכן, אין זו כפרה על עבירה שלאחר ההפרשה.

○ **רב יוסף בריה דרב שמואל** מקשה על **רב פפא**: מאחר שהדין של שעירי עצרת נאמר לפי שיטת **רבי שמעון**, כיצד ניתן להשתמש בתירוץ של "לב בית דין מתנה עליהן", שהרי **רבי שמעון** עצמו לא סובר את הדין הזה. והגמרא תמשיך לדון בכך בדף הבא.